BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK SÖZLEŞMESİNİN BİYOGÜVENLİK KARTAGENA PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN

(Resmi Gazete ile yayımı: 24.6.2003 Sayı: 25148)

Kanun No	Kabul Tarihi
4898	**17.6.2003**

MADDE 1. – 24 Mayıs 2000 tarihinde Nairobi'de imzalanan "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin Biyogüvenlik Kartagena Protokolü" nün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK SÖZLEŞMESİ'NİN BİYOGÜVENLİK KARTAGENA PROTOKOLÜ

Bu Protokolün Tarafları,

Burada bundan sonra "Sözleşme" olarak adlandırılacak olan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin Tarafları olarak,

Sözleşme'nin 19 uncu Maddesi 3 ve 4 üncü fıkralarına ve 8 (g) ve 17 nci Maddelerine atıfta bulunarak,

Aynı zamanda özellikle ön bildirim anlaşması için uygun işlemleri değerlendirmekten yola çıkarak, modern biyoteknoloji kullanılarak değişime uğratılmış bulunan ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye sahip olabilecek herhangi bir değiştirilmiş canlı organizmanın, özellikle sınır ötesi hareketi üzerinde odaklanarak biyogüvenlik hakkında bir Protokol oluşturma yolundaki Sözleşme Taraflar Konferansının 17 Kasım 1995 tarihli II/5 inci kararına atıfta bulunarak,

Çevre ve kalkınma hakkındaki Rio Deklarasyonunun 15 inci ilkesinde yer alan ön tedbirci yaklaşım yeniden teyid ederek,

Modern biyoteknolojinin hızlı bir şekilde yaygınlaşmasının ve bunun insan sağlığı için risklerini de gözönünde bulundurarak biyolojik çeşitlilik üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri hakkında artan kamu ilgisinin bilincinde olarak,

Modern biyoteknolojinin çevre ve insan sağlığı için yeterli güvenlik önleml eri ile birlikte geliştirilmesi ve kullanılması halinde insanlığın refahı için büyük potansiyele sahip olduğunu kabul ederek,

Aynı zamanda, menşei merkezlerinin ve genetik çeşitlilik merkezlerinin insanoğlu için önemini kabul ederek,

Bir çok ülkenin, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin doğa ve değiştirilmiş canlı organizmaların bilinen ve potansiyel risklerinin ölçeği ile baş etme konusundaki sınırlı kapasitelerini gözönünde bulundurarak,

Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için ticaret ve çevre anlaşmalarının karşılıklı olarak birbirlerini destekleyici nitelikte olması gerektiğini kabul ederek,

Bu protokolün mevcut herhangi bir uluslararası anlaşma altında Taraflardan herhangi birinin sahip olduğu hakları ve yükümlülükleri değiştirici bir nitelik taşımadığını vurgulayarak,

Yukarıda yapılmış olan girişin bu Protokolü diğer uluslararası anlaşmalar yanında ikincil kılmak amacını taşımadığını anlayarak,

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır :

Madde 1

AMAÇ

Çevre ve Kalkınma hakkındaki Rio Deklarasyonunun 15 inci ilkesinde yer alan ön tedbirci yaklaşıma uygun olarak, bu Protokolün amacı insan sağlığı üzerindeki riskler gözönünde bulundurularak ve özellikle sınır ötesi hareketler üzerinde odaklanarak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilecek ve modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş olan değiştirilmiş canlı organizmaların güvenli nakli, muamelesi ve kullanımı alanında yeterli bir koruma düzeyinin sağlanmasına katkı da bulunmaktır.

Madde 2

GENEL HÜKÜMLER

1. Tarafların her biri bu Protokol altındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için gerekli ve uygun olan yasal, idarî ve diğer önlemleri alacaktır.

2. Taraflar, insan sağlığı üzerindeki riskleri de gözönünde bulundurarak, herhangi bir değiştirilmiş canlı organizmanın geliştirilmesi, muamelesi, taşınması, kullanımı, nakli ve çevreye serbest bırakılmasının biyolojik çeşitlilik üzerindeki riskleri engelleyecek ya da azaltacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaklardır.

3. Bu Protokoldeki hiçbir husus, Devletlerin karasuları üzerinde uluslararası hukuka uygun olarak sağlanan egemenliğini ve Devletlerin kendi münhasır ekonomik bölgeleri ve kıta sahanlıkları üzerinde uluslararası hukuka göre sahip oldukları egemenlik hakları ve yargı gücünü ve uluslararası hukukta belirtilmiş olan ve ilgili uluslararası belgelerde yansıtılan tüm Devletlerin denizcilik hakları ve özgürlüklerinin gemiler ve uçaklar tarafından kullanılmasını hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

4. Protokolün amacı ve hükümleri ile uyumlu ve sözkonusu Tarafın uluslararası hukuk altındaki diğer yükümlülüklerine uygun olması şartı ile, bu Protokoldeki hiçbir husus bir Tarafın bu Protokolde belirtilmiş olan biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı hakkındaki önlemlerden daha koruyucu önlemler alma hakkını sınırladığı biçimde yorumlanmayacaktır.

5. Taraflar mümkün olan hallerde uluslararası forumlarda insan sağlığı üzerindeki riskler alanında elde edilmiş olan uzmanlığı, belgeleri ve yapılan işleri gözönünde bulundurmaya teşvik edilmektedirler.

Madde 3

TERİMLERİN KULLANIMI

Bu Porotokolün amaçları dahilin de :

(a) "Taraflar Konferansı" Sözleşmenin Taraflar Konferansı anlamına gelir.

(b) "Kapalı kullanım" değiştirilmiş canlı organizmaların harici çevre ile temaslarının ve bu çevre üzerindeki etkilerinin sınırlandırılması amacıyla kontrol edildiği bir tesis, tesisat ya da diğer bir fiziksel yapı içerisinde gerçekleştirilen herhangi bir işlem anlamına gelir.

(c) "İhracat" bir Taraftan diğer bir Tarafa kasti sınır ötesi hareketi ifade eder.

(d) "İhracatçı" ihracat Tarafının yargı yetkisi altında olan ve ihraç edilecek bir değiştirilmiş canlı organizma için gerekli düzenlemeleri yapan özel ya da tüzel kişidir.

(e) "İthalat" bir Tarafa diğer bir Taraftan gerçekleştirilen kasti sınır ötesi hareketi ifade eder.

(f) "İthalatçı" ithalat Tarafının yargı yetkisi altında olan ve ithal edilecek bir değiştirilmiş canlı organizma için gerekli düzenlemeleri yapan özel ya da tüzel kişidir.

(g) "Değiştirilmiş canlı organizma" modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş yeni bir genetik materyal kombinasyonuna sahip olan herhangi bir canlı organizma anlamına gelir.

(n) "Canlı organizma" steril organizmalar, virüsler ve viroidler de dahil olmak üzere genetik malzemeyi aktarabilen ya da çoğaltabilen herhangi bir biyolojik varlık anlamına gelir.

(i) "Modern biyoteknoloji" aşağıdak ilerin uygulanması anlamına gelir :

a) Rekombinant deoksiribonükleik asidi (DNA) ve nükleik asidin hücrelere ya da organallere doğrudan enjekte edilmesini içeren in vitro nükleik asit teknikleri, ya da

b) Sınıflandırılmış familyanın ötesinde hücrel erin füzyonu,

Doğal fizyolojik üreme ve rekombinasyon engellerinin üstesinden gelen ve geleneksel islah ve seleksiyonda kullanılmayan teknikler;

(j) "Bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşu" belirli bir bölgedeki egemen Devletler tarafından oluşturulan ve üyesi olan Devletlerin bu Protokol altındaki konulara ilişkin olarak yetki verdiği ve dahili işlemlere göre bu protokolü imzalamaya, onaylamaya, kabul etmeye, uygun bulmaya ya da katılmaya yetkisi olan bir kuruluştur.

(k) "Sınır ötesi hareket" 17 ve 24 üncü Maddelerin amaçları dahilinde sınır ötesi hareketin Taraf olanlar ve Taraf olmayanlar arasındaki harekete karşılık gelmesi durumu haricinde canlı organizmanın bir Taraftan diğer bir Tarafa hareketi anlamına gelir.

Madde 4
KAPSAM

Bu Protokol, insan sağlığı üzerindeki riskler de gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilecek tüm değiştirilmiş canlı organizmaların sınır ötesi hareketi, transit geçişi, muamelesi ve kullanılması için geçerli olacaktır.

Madde 5
ECZA MADDELERİ

4 üncü Maddenin hükümlerine aykırı düşmeksizin ve herhangi bir Tarafın yaşayan tüm değiştirilmiş organizmalar için ithalat kararları verilmesi öncesinde risk değerlendirmesine tâbi tutma hakkını engellemeksizin bu Protokol diğer ilgili uluslararası anlaşmaların ya da kuruluşların hedef aldığı, insanlar için ecza malzemesi olan değiştirilmiş canlı organizmaların sınır ötesi hareketi için geçerli olmayacaktır.

Madde 6
TRANSİT GEÇİŞ VE KAPALI KULLANIM

1. 4 üncü Maddeye aykırı düşmeksizin ve herhangi bir transit geçiş Tarafının değiştirilmiş canlı organizmaların kendi bölgesi içerisinden geçişini düzenlemek ve bu Tarafın, bu Protokolün 2 nci Maddesinin 3 üncü fıkrasına göre, belirli bir yaşayan değiştirilmiş canlı organizmanın, bölgesi içinden transit geçişine ilişkin kararını Biyogüvenlik Takas Odasına iletme hakkını engellemeksizin, bu Protokolün ön bildirim anlaşması sürecine ilişkin hükümleri değiştirilmiş canlı organizmaların transit geçişi için geçerli olmayacaktır.

2. 4 üncü Maddeye aykırı düşmeksizin ve bir Tarafın ithalat kararı öncesinde tüm değiştirilmiş canlı organizmaları risk değerlendirmesine tâbi tutma ve kendi yargısı içerisinde kapalı kullanım hakkında standartlar oluşturma hakkını engellemeksizin, bu Protokolün ön bildirim anlaşması sürecine ilişkin hükümleri değiştirilmiş canlı organizmaların ithalat Tarafının standartlarına göre gerçekleştirilen kapalı kullanım amaçlı sınır ötesi hareketi için geçerli olmayacaktır.

Madde 7
ÖN BİLDİRİM ANLAŞMASI SÜRECİNİN UYGULANMASI

1. 5 ve 6 ncı Maddelere tâbi olmak üzere, 8-10 ve 12 nci Maddelerde verilmiş olan ön bildirim anlaşması işlemleri ithalat Tarafının çevresine kasti olarak yerleştirmek üzere değiştirilmiş canlı organizmaların ilk kasti sınır ötesi hareketi öncesinden geçerli olacaktır.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada sözü edilen "çevreye kasti yerleştirme" gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı olan değiştirilmiş canlı organizmalar için geçerli değildir.

3. 11 inci Maddede değiştirilmiş canlı organizmaların gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amacını taşıyan değiştirilmiş canlı organizmaların ilk sınır ötesi hareketinden önce geçerli olacaktır.

4. Ön bildirim anlaşması işlemleri, bu Protokole Taraf olanların toplantısı niteliğini taşıyan Taraflar Konferansı kararı ile insan sağlığı üzerindeki riskler de gözönüne alınarak biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde olumsuz etkiye sahip olmadığı biçiminde tanımlanan değiştirilmiş canlı organizmaların kasti sınır ötesi hareketi için geçerli olmayacaktır.

Madde 8

BİLDİRİM

1. İhracat Tarafı, ithalat Tarafının yetkili ulusal merciine 7 nci Maddenin 1 inci fıkrası kapsamı içerisinde bulunan bir değiştirilmiş canlı organizmanın kasti sınır ötesi hareketi öncesinde yazılı bildirimde bulunacak ya da ihracatçının yazılı olarak sözkonusu mercie bildirimde bulunmasını sağlayacaktır. Bildirim en az Ek-1'de belirlenen bilgileri içerecektir.

2. İhracat Tarafı ihracatçı tarafından sağlanan bilgilerin doğruluğu için bir yasal şart olmasını sağlayacaktır.

Madde 9

BİLDİRİMİN ALINDIĞINA DAİR BİLGİ VERİLMESİ

1. İthalat Tarafı bildirim alındığına ilişkin olarak, bildirimi yapan tarafa sözkonusu bildirimin alınmasını takip eden doksan gün içerisinde yazılı olarak bilgi verecektir.

2. Sözkonusu bilgilendirmede aşağıdakiler belirtilecektir :

(a) Bildirimin alındığı tarih,

(b) Bildirimin ilk bakışta 8 inci Maddede sözü geçen bilgileri içerip içermediği;

(c) İşlemlerin ithalat tarafının iç düzenleme çerçevesine göre mi yoksa 10 uncu Maddede belirtilmiş olan işleme göre mi yapılacağı,

3. Yukarıda 2 (c) Maddesinde yeralan iç düzenleme çerçevesi bu Protokolle uyumlu olacaktır.

4. İthalat Tarafınca bildirimin alındığına dair bilgi v erilmemesi sözkonusu tarafın kasti sınır ötesi hareketi onayladığını göstermez.

Madde 10

KARAR SÜRECİ

1. İthalat Tarafınca alınan kararlar 15 inci Maddeye uygun olacaktır.

2.İthalat Tarafı 9 uncu Maddede belirtilen süre içerisinde, bildirimde bulunan tarafa kasti sınır ötesi hareketin aşağıdaki şekillerden hangisiyle devam ettirileceğini yazılı olarak bildirecektir :

(a) Yalnız ithalat Tarafının yazılı olarak onayını bildirmesi sonrasında; ya da,

(b) Yazılı bir onay beklenmeksizin doksan günden az olmayan bir süre sonrasında.

3. Bildirimin alınmasından sonraki iki yüz yetmiş gün içerisinde, ithalat Tarafı bildirimde bulunan tarafa ve Biyogüvenlik Takas Odasına yukarıdaki 2 (a) fıkrasına atıfta bulunarak, yazılı olarak bildirecektir :

(a) Kararın aynı değiştirilmiş canlı organizmanın daha sonraki ithalatına ne şekilde uygulanacağı dahil olmak üzere koşullu ya da koşulsuz olarak ithalat onayı;

(b) İthalat yasağı;

(c) Yerel yasal çerçevesine ya da Ek 1'e göre ek bilgi talebi; ithalat Tarafının yanıt vermesi için verilen sürenin hesaplanmasında ek bilginin sağlanması için beklediği süre hesaba katılmayacaktır; ya da,

(d) Bu fıkrada belirtilen sürenin tanımlanmış bir süre ile uzatıldığının bildirimde bulunana iletilmesi.

4. Onayın şartsız olduğu durumlar haricinde, 3 üncü fıkra altında alınacak olan bir kararda bu kararın dayandığı nedenler belirtilecektir.

5. İthalat Tarafının kararını, bildirimin alınmasını takip eden iki yüz yetmiş gün içinde bildirmemesi kasti bir sınır ötesi hareketi ona yladığını göstermez.

6. Bir değiştirilmiş canlı organizmanın insan sağlığı üzerindeki riskler de dahil olmak üzere, ithalat Tarafındaki biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerinin derecesinin belirlenmesi için yeterli bilimsel bilgi ve veri eksikliğine bağlı bir bilimsel belirsizlik, sözkonusu Tarafın bu tür potansiyel olumsuz etkilerin azaltılması ya da bunlardan kaçınılması amacıyla değiştirilmiş canlı organizmanın ithaline ilişkin olarak yukarıdaki 3 üncü fıkrada belirtilen şekilde bir karar almasını engellemeyecektir.

7. Taraflar toplantısı niteliğini taşıyan Taraflar Konferansı, ilk toplantıda ithalat Taraflarının karar almasını kolaylaştıracak uygun işlemler ve mekanizmalar belirleyecektir.

Madde 11

GIDA YA DA YEM OLARAK DOĞRUDAN KULLANIM YA DA İŞLEME AMAÇLI DEĞİŞTİRİLMİŞ CANLI ORGANİZMALAR İÇİN İŞLEMLER

1. Gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı bir sınır ötesi harekete konu olabilecek bir değiştirilmiş canlı organizmanın pazara konulması da dahil olmak üzere ülke içindeki kullanımı hakkında nihaî bir karar veren bir Taraf, bu kararı almasından itibaren on beş gün içerisinde diğer Taraflara Biyogüvenlik Takas Odası aracılığıyla bilgi verecektir. Bu bilgiler en az Ek II'de belirtilmiş olan bilgileri içerecektir. Sözkonusu Taraf, Sekretaryaya önceden Biyogüvenlik Takas Odasına erişimi olmadığını belirtmiş olan her bir Tarafın ulusal odak noktasına bilgilerin yazılı bir kopyasını verecektir. Bu hüküm, alan denemelerine ilişkin kararları içermeyecektir.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkra altında bir Taraf karar verirken, başvuru sahibi tarafından sağlanan bilgilerin doğruluğu için yasal bir gereksinim olduğunu temin edecektir.

3. Herhangi bir Taraf Ek II (b) fıkrasında tanımlanmış olan merciden ek bilgi isteyebilir.

4. Bir Taraf gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı değiştirilmiş canlı organizmalar hakkında kendi ulusal yasal çerçevesi altında bu Protokolün amacı ile uyumlu olan bir karar alab ilir.

5. Her bir Taraf gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı değiştirilmiş canlı organizmaların ithalatı için mevcut olan ulusal yasalarının, yönetmeliklerinin ve kılavuz hükümlerinin kopyalarını Biyogüvenlik Takas Odasına verecektir.

6. Gelişmekte olan bir Taraf ülke, ya da bir ekonomik geçiş içerisinde bulunan bir Taraf, yukarıda 4 üncü fıkrada sözü geçen ulusal yasal çerçeveye sahip olmaması ve yerel yasalarının oluşturulması sürecinde olması halinde, Biyogüvenlik Takas Odası aracılığı ile yukarıda verilmiş olan 1 inci fıkra altında hakkında bilgi sağlanmış olan gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı bir değiştirilmiş canlı organizmanın ilk ithalinin öncesinde aşağıdaki hususlara göre karar alacağını beyan edecektir :

(a) 15 inci Maddeye göre gerçekleştirilen bir risk değerlendirmesi; ve

(b) İkiyüz yetmiş günü aşmayan, öngörülebilir bir zaman çerçevesi içerisinde alınmış olan bir karar.

7. Bir Tarafın kararını yukarıda verilmiş olan 6 ncı fıkraya göre bildirmemesi, aksi söz konusu Tarafca belirtilmediği sürece, gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı bir değiştirilmiş canlı organizmanın ithalini kabul ettiğini ya da reddettiğini göstermeyecektir.

8. Yaşayan değiştirilmiş bir organizmanın insan sağlığı üzerindeki riskler de dahil olmak üzere ithalat Tarafındaki biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde sahip olabileceği potansiyel olumsuz etkilerle ilgili yeterli bilimsel bilgi ve veri olmaması nedeniyle ortaya çıkan bilimsel belirsizlik söz konusu Tarafın bu tür potansiyel olumsuz etkileri azaltmak ya da bu tür etkilerden kaçınmak amacıyla gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı bu değiştirilmiş canlı organizmanın ithaline ilişkin olarak bir karar almasını engellemeyecektir.

9. Bir Taraf, gıda veya yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı değiştirilmiş canlı organizmalara ilişkin malî ve teknik yardım ve kapasite oluşumu ihtiyaçlarını belirtebilir. Taraflar bu ihtiyaçların 22 ve 28 inci Maddelere göre karşılanması için işbirliği yapacaklardır.

Madde 12

KARARLARIN YENİDEN İNCELENMESİ

1. Bir ithalat Tarafı, herhangi bir zamanda, insan sağlığı üzerindeki riskler de dahil olmak üzere, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki potansiyel olumsuz etkiler hakkındaki yeni bilimsel bilgilerin ışığında, kasti sınır ötesi harekete ilişkin bir kararı yeniden inceleyebilir ve değiştirebilir. Bu durumda, söz konusu Taraf, otuz gün içerisinde, bu karara konu olan değiştirilmiş canlı organizmaların hareketlerini önceden bildirmiş olan Tarafa ve Biyogüvenlik Takas Odasına karar hakkında bilgi verecek ve bu kararın nedenlerini belirtecektir.

2. Bir ihracat Tarafı ya da bildirimde bulunan bir Taraf, ithalat Tarafından 10 uncu Madde altında almış olduğu bir kararı yeniden incelemesini, şunları gözönünde tutarak isteyebilir :

(a) Koşullarda kararın dayandığı risk değerlendirmesini etkileyebilecek bir değişim oluşması; ya da

(b) Ek olarak ilgili bir bilimsel ya da teknik bilginin elde edilmesi.

3. İthalat Tarafı bu tür bir isteğe doksan gün içerisinde yazılı olarak cevap verecek ve kararının nedenlerini belirtecektir.

4. İthalat Tarafı, kendi iradesi dahilinde, izleyen ithalatlar için bir risk değerlendirmesi isteyebilir.

Madde 13

BASİTLEŞTİRİLMİŞ İŞLEM

1. Bu Protokolün amacına uygun olarak değiştirilmiş canlı organizmaların güvenli kasti sınır ötesi hareketini sağlamak için yeterli tedbirin uygulanması koşuluyla, bir ithalat Tarafı, Biyogüvenlik Takas Odasına aşağıdakileri önceden bildirebilir :

(a) Bu Tarafa yapılacak olan kasti sınır ötesi hareketlerin bu hareketin ithalat Tarafına bildirilmesi ile aynı zamanda gerçekleşebileceği durumlar; ve

(b) Ön bildirim anlaşması sürecinden muaf tutulacak değiştirilmiş canlı organizmaların bu Tarafa yapılan ithalatı.

Yukarıdaki (a) alt fıkrasındaki bildirimler aynı Tarafa izleyen benzer hareketler için uygulanabilir.

2. Kasti bir sınır ötesi harekete ilişkin olarak yukarıda 1 (a) fıkrasında söz konusu bildirimlerde verilecek olan bilgiler Ek I'de tanımlanmış olan bilgiler olacaktır.

Madde 14

İKİLİ, BÖLGESEL VE ÇOK TARAFLI ANLAŞMALAR VE DÜZENLEMELER

1. Taraflar, değiştirilmiş canlı organizmaların kasti sınır ötesi hareketlerine ilişkin olarak bu Protokolün amaçları ile uyumlu olan ve Protokol tarafından sağlanandan daha düşük bir koruma düzeyine neden olmayan ikili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmalara ve düzenlemelere girebilirler.

2. Taraflar, Biyogüvenlik Takas Odası aracılığı ile birbirlerini bu Protokolün yürürlüğe girmesi öncesinde ya da sonrasında imzalamış oldukları bu tür ikili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmalardan ve düzenlemelerden haberdar edeceklerdir.

3. Bu Protokolün hükümleri, bu anlaşma ya da düzenlemelerin tarafları arasında gerçekleşen ve bu tür anlaşma ve düzenlemelere göre yapılan kasti sınır ötesi hareketleri etkilemeyecektir.

4. Taraflardan herhangi biri kendi yasalarının kendisine yapılan belirli ithalatlar için geçerli olmasına karar verebilir; söz konusu Taraf bu tür bir kararını Biyogüvenlik Takas Odasına bildirecektir.

Madde 15

RİSK DEĞERLENDİRMESİ

1. Bu Protokole göre gerçekleştirilen risk değerlendirmesi bilimsel olarak etkin bir şekilde EK III'ün hükümlerine göre ve kabul edilen risk değerlendirmesi teknikleri gözönünde bulundurularak yapılacaktır. Bu tür risk değerlendirmeleri değiştirilmiş canlı organizmaların, insan sağlığı üzerindeki riskler gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde sahip olabilecekleri potansiyel olumsuz etkilerin tanımlanması ve değerlendirilmesi amacıyla en az 8 inci Maddeye göre sağlanan bilgilere ve diğer mevcut bilimsel kanıtlara dayandırılacaktır.

2. İthalat Tarafı risk değerlendirmelerinin 10 uncu Madde altında alınan kararlar için yapılmasını sağlayacaktır. İthalat Tarafı ihracatçının risk değerlendirmesi yapmasını şart koşabilir.

3. Risk değerlendirmesinin maliyeti, ithalatçı Tarafın böyle bir şart koşması halinde, bildirimci tarafından üstlenilecektir.

Madde 16

RİSK YÖNETİMİ

1. Taraflar, Sözleşmenin 8 (g) Maddesini gözönünde bulundurarak, bu Protokolün risk değerlendirmesi hükümlerinde değiştirilmiş canlı organizmaların kullanımı, muamelesi ve sınır ötesi hareketi ile ilgili olarak tanımlanmış olan riskleri düzenlemek, yönetmek ve kontrol etmek amacıyla uygun olan mekanizmaları, önlemleri ve stratejileri kuracak ve idame ettireceklerdir.

2. Risk değerlendirmesine dayanan önlemler değiştirilmiş canlı organizmaların insan sağlığı da gözönüne alınarak, ithalat Tarafının sınırları içerisindeki biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki olumsuz etkilerini engellemek için gerekli olan ölçüde uygulanacaktır.

3. Taraflardan her biri, değiştirilmiş bir canlı organizmanın ilk kez çevreye serbest bırakılması öncesinde risk değerlendirmelerinin yapılmasını gerektiren önlemler de dahil olmak üzere, değiştirilmiş canlı organizmaların istem dışı sınır ötesi hareketlerinin önlenmesi için uygun olan tedbirleri alacaktır.

4. Yukarıda yer alan 2 nci fıkranın hükümlerine dokunmaksızın, Taraflardan her biri ister ithal edilmiş, ister yerel olarak geliştirilmiş olsun, değiştirilmiş bir canlı organizmanın amaçlanan kullanımına alınması öncesinde yaşam döngüsü ya da üreme zamanı ile uyumlu bir gözlem süresine tâbi tutulduğunu garanti etmek için çaba gösterecektir.

5. Taraflar aşağıdaki amaçlarla işbirliği yapacaktır.

(a) İnsan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri de gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilecek değiştirilmiş canlı organizmaların ya da belirli değiştirilmiş canlı organizma özelliklerinin belirlenmesi; ve

(b) Bu tür değiştirilmiş canlı organizmaların ya da bu tür belirli özelliklerin muamelesine ilişkin uygun önlemlerin alınması.

Madde 17

İSTEM DIŞI SINIR ÖTESİ HAREKETLER VE ACİL DURUM ÖNLEMLERİ

1. Her bir Taraf, etkilenen ya da potansiyel olarak etkilenebilecek olan Devletleri, Biyogüvenlik Takas Odasını ve uygun olan durumlarda uluslararası kuruluşları, bu Devletlerde insan sağlığı üzerindeki risklerde gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde önemli olumsuz etkilere sahip olması muhtemel bir değiştirilmiş canlı organizmanın istem dışı sınır ötesi hareketine yol açan ya da açabilecek olan, yargı yetkisi içinde çevreye salımla sonuçlanmış bir olay hakkında bilgi sahibi olması durumunda haberdar etmek için gerekli olan önlemleri alacaktır. Bildirim söz konusu Tarafın yukarıda açıklanan durum hakkında bilgi sahibi olmasının hemen ardından yapılacaktır.

2. Taraflardan herbiri, Protokolün kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten daha geç olmamak üzere, Biyogüvenlik Takas Odasına bu Madde hakkında bildirim alınması amaçları dahilinde temas noktasını belirle yen ilgili ayrıntıları verecektir.

3. Yukarıdaki 1 inci fıkradan kaynaklanan herhangi bir bildirim şunları içerecektir :

(a) Değiştirilmiş canlı organizmanın tahmini miktarı ve ilgili özellikleri ve/veya karakteristikleri ile ilgili mevcut bilgiler;

(b) Serbest kaldığı koşullar ve tahmini tarih ve kaynak Tarafta değiştirilmiş canlı organizmanın kulllanımına ilişkin bilgiler;

(c) İnsan sağlığı üzerindeki riskler de dahil olmak üzere biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde sahip olması muhtemel olan olumsuz etkiler hakkında mevcut olan bilgiler ve olası risk yönetimi önlemlerine ilişkin mevcut bilgiler;

(d) İlgili herhangi bir bilgi; ve

(e) Daha fazla bilgi elde edilmesi için bir temas noktası.

4. İnsan sağlığı üzerindeki riskler de gözönüne alınarak, biyolojik çeşitlilik üzerinde yaratılabilecek herhangi bir önemli olumsuz etkinin azaltılması için yukarıda 1 inci fıkrada sözü geçen değiştirilmiş canlı organizmanın yargı yetkisi içinde kendi sınırlarında serbest kalması olayının gerçekleştiği her bir Taraf, bu Devletlerin uygun tepkileri belirlemesine ve acil durum önlemleri de dahil olmak üzere gerekli eylemleri başlatmasına olanak vermek amacıyla, derhal etkilenen ve etkilenmesi muhtemel olan Devletlerle istişare edecektir.

Madde 18

MUAMELE, TAŞIMA, PAKETLEME VE TANIMLAMA

1. İnsan sağlığı da gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki olumsuz etkilerden kaçınmak için, Taraflardan herbiri Protokol kapsamında istemli sınır ötesi harekete konu olan değiştirilmiş canlı organizmaların, ilgili uluslararası kurallar ve standartlar dikkate alınarak, güvenli şartlar altında muamelesini, paketlenmesini ve nakledilmesini şart koşmak için gerekli önlemleri alacaktır.

2. Taraflardan her biri dokümantasyonun sağlanmasını şart koşmak için önlemler alacaktır :

(a) Gıda ya da yem olarak doğrudan kullanım ya da işleme amaçlı değiştirilmiş canlı organizmaların değiştirilmiş canlı organizmalar "içerebileceğini" ve çevreye istemli olarak yerleştirilmelerinin amaçlanmadığını açıkça belirtecek; bunların yanısıra daha fazla bilgi almak için temas kurulacak olan noktayı içerecektir. Bu Protokolün Taraflarının toplantısı olan Taraflar Konferansı, bunların tanımlamasının ayrıntıları ve bu organizmaların ayırıcı kimlikleri dahil olmak üzere, bu amaç için gereken ayrıntılı koşullar hakkında bu Protokolün yürürlüğe girmesinin ardından iki yıldan fazla olmayan bir süre içerisinde bir karar alacaktır;

(b) Kapalı kullanım amaçlı değiştirilmiş canlı organizmalara eşlik eden dokümantasyon, bunların değiştirilmiş canlı organizmalar olduğunu açık şekilde belirtecek ve bunların güvenli muamelesi, depolanması, nakli ve kullanımı için özel gereksinimleri, bu bilgilerin alınacağı kişinin adını ve adresini ve değiştirilmiş canlı organizmaların gönderildiği kurumun adı dahil olmak üzere daha fazla bilgi için temas kurulacak noktayı içerecektir.

(c) İthalat Tarafınca çevreye istemli olarak yerleştirilmesi amaçlanan değiştirilmiş canlı organizmalar ve Protokol kapsamı içerisindeki herhangi bir diğer değiştirilmiş canlı organizmaya eşlik eden dokümantasyon, bunların değiştirilmiş canlı organizma olduğunu açık biçimde belirtecek; tanımlamasını ve ilgili özellikleri ve/veya karakteristiklerini, güvenli muamelesi, depolanması, nakli ve kullanımı için gereksinimleri, daha fazla bilgi almak için temas noktasını ve uygun ise ithalatçının ve ihracatçının adını ve adresini gösterecek;ve hareketin bu Protokolün ihracatçı için geçerli olan şartlarına uygun olduğu yolunda bir beyanname içerecektir.

3. Protokol Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı diğer ilgili uluslararası mercilerle fikir alışverişi içerisinde, tanımlama, muamele, paketleme ve nakil uygulamalarına ilişkin standartlar geliştirmesi ihtiyacını ve bunun yollarını değerlendirecektir.

Madde 19

YETKİLİ ULUSAL MERCİLER VE ULUSAL ODAK NOKTALARI

1. Taraflardan her biri kendi adına Sekretarya ile bağlantı kurmaktan sorumlu olacak bir ulusal odak noktası belirleyecektir. Taraflardan her biri aynı zamanda, bu Protokolün gerektirdiği idarî işlevleri yerine getirmekten sorumlu olacak ve bu işlevler bağlamında kendisi adına hareket etmeye yetkili olacak bir ya da daha fazla sayıda yetkili ulusal merci görevlendirecektir. Bir Taraf hem odak noktası hem de yetkili ulusal merci yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için tek bir kuruluş belirleyebilir.

2. Taraflardan her biri, bu Protokolün kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten daha geç olmamak kaydıyla, Sekretaryaya odak noktası ve yetkili ulusal merci ya da mercilerinin adlarını ve adreslerini bildirecektir. Taraflardan birinin birden fazla sayıda yetkili ulusal merci ataması halinde, Sekretaryaya ilgili bildirimle birlikte bu mercilerin sorumluluklarına ilişkin bilgi verecektir. Mümkün olan hallerde bu bilgiler minimum olarak hangi değiştirilmiş canlı organizma türü için hangi yetkili merciin sorumlu olduğunu içerecektir. Tarafların her biri Sekretaryaya ulusal odak noktası görevlendirmesinde ya da yetkili ulusal merciinin ya da mercilerin isimlerinde, adreslerinde ya da sorumluluklarında yapılan değişiklikleri bildirecektir.

3. Sekretarya hemen Taraflara 2 nci fıkra altında elde etmiş olduğu bilgileri iletecek ve aynı zamanda bu bilgilere Biyogüvenlik Takas Odası aracılığı ile erişilebilmesini sağlayacaktır.

Madde 20

BİLGİ PAYLAŞIMI VE BİYOGÜVENLİK TAKAS ODASI

1. Sözleşmede 18 inci Maddenin 3 üncü fıkrası altında belirtilmiş olan takas odası mekanizmasının bir parçası olarak, bir Biyogüvenlik Takas Odası kurulmuştur :

(a) Değiştirilmiş canlı organizmalarla ilgili bilimsel, teknik, çevresel ve yasal bilgilerin ve bu organizmalara ilişkin deneyimlerin alışverişinin kolaylaştırılması; ve

(b) Gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle bunlar arasındaki en az gelişmiş olan Devletlerin ve gelişmekte olan küçük ada Devletlerinin ve ekonomik geçiş yaşayan ülkelerin yanısıra orijin merkezi ve genetik çeşitliliğin merkezi durumunda olan

ülkelerin özel ihtiyaçları gözönünde bulundurularak, Taraflara Protokolün uygulanması konusunda yardımcı olunması.

2. Biyogüvenlik Takas Odası yukarıda 1 inci fıkrada belirtilmiş olan amaçlar dahilinde bilginin kullanılabilir hale getirileceği bir araç olarak görev yapacaktır. Bu mekanizma Taraflarca Protokolün uygulanmasına ilişkin olarak sağlanmış olan bilgilere erişim sağlayacaktır. Aynı zamanda, mümkün olan hallerde, diğer uluslararası biyogüvenlik bilgi değişimi mekanizmalarına da erişim temin edecektir.

3. Gizli bilgilerin korunması hakkı saklı tutulmak şartıyla, her bir Taraf Biyogüvenlik Takas Odasına bu Protokol altında sağlanması gerekli olan her türlü bilgiyi sağlayacaktır :

(a) Protokolün uygulanmasına ilişkin olarak mevcut bulunan herhangi bir yasa, yönetmelik ve kılavuz ve bunların yanısıra Taraflarca ön bildirim anlaşm ası işlemleri için gerek duyulan bilgiler;

(b) İkili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmalar ve düzenlemeler;

(c) Kendi yasal süreçleriyle ve 15. Maddeye göre değiştirilmiş canlı organizmalara ilişkin olarak gerçekleştirilen risk değerlendirmelerinin ya da çev resel incelemelerin, mümkün olan hallerde, bunların ürünlerine yani değiştirilmiş canlı organizma kaynaklı, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş olan çoğalabilir genetik malzemenin yeni kombinasyonlarını içeren işlenmiş materyallere ilişkin bilgileri de kapsayan özetleri;

(d) Değiştirilmiş canlı organizmaların ithaline ya da serbest bırakılmasına ilişkin nihai kararları; ve

(e) 33. Maddeye göre sunulmuş olan ve ön bildirim anlaşması işlemlerinin uygulanmasını içeren raporlar.

4. Biyogüvenlik Takas Odasının çalışma biçimleri, faaliyetlerine ilişkin raporlar da dahil olmak üzere, Protokolün Taraflar toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı tarafından ilk toplantısında değerlendirilecek ve daha sonra inceleme altında tutulacaktır.

Madde 21

GİZLİ BİLGİLER

1. İthalat Tarafı bildirimcinin bu Protokolün işlemleri altında sunulan ya da ithalat Tarafınca Protokolün ön bildirim anlaşması sürecinin bir parçası olarak ihtiyaç duyulan bilgileri gizli olarak işlem görecek şeklinde tanımlamasına izin verecektir.Bu tür durumlarda istek üzerine sebepler bildirilecektir.

2. İthalat tarafı, bildirimci tarafından gizli olarak tanımlanan bilgilerin bu tür bir uygulamayı gerektirmediğine karar vermesi halinde, bildirimci ile istişarede bulunacak ve herhangi bir ifşaat öncesinde bildirimciyi kararından haberdar edecek ve istek üzerine bu kararın nedenlerini belirtecek ve bunun yanısıra bildirimciye karar hakkında ifşaat öncesinde bir görüşme ve dahilî inceleme yapılması için fırsat tanıyacaktır.

3. Her bir Taraf bu Protokol altında alınan gizli bilgileri, Protokolün ön bildirim anlaşması süreci kapsamında alınan bilgiler de dahil olmak üzere koruyacaktır.Tarafların her biri bu bilgilerin korunması için işlemlere sahip olduğunu

garanti edecek ve bu bilgilerin gizliliğini kendi ülkesinde üretilen değiştirilmiş canlı organizmalara ilişkin gizli bilgiler için kullandığından daha az elverişli olmayan bir biçimde koruyacaktır.

4. İthalat tarafı bu bilgileri bildirimcinin yazılı olurunu almadığı sürece ticarî bir amaç için kullanmayacaktır.

5. Bildirimci; bildirimini geri çekerse ya da geri çekmişse, ithalat Tarafı araştırma ve geliştirme bilgilerini içeren ticarî ve endüstriyel bilgilerin yanısıra söz konusu tarafın ve bildirimcinin gizliliği hakkında mutabakata varamadıkları bilgilerin gizliliğine saygı gösterecektir.

6. Yukarıdaki 5. fıkrada yer alan hususlara aykırı düşmeksizin, aşağıdaki bilgiler gizli olarak kabul edilmeyecektir :

(a) Bildirimde bulunanın adı ve adresi;

(b) Değiştirilmiş canlı organizmaya ya da organizmalara ilişkin genel bir açıklama;

(c) İnsan sağlığı üzerindeki riskler de göz önünde bulundurularak, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki etkilere ilişkin risk değerlendirmesinin özeti; ve

(d) Acil durumlarda uygulanacak olan her tür yöntem ve planlar.

Madde 22

KAPASİTE OLUŞTURULMASI

1. Taraflar, bu Protokolün gelişmekte olan ülke Taraflarda, özellikle de bunlardan en az gelişmiş olanları ve gelişmekte olan küçük ada Devletlerinde ve ekonomik geçiş yaşayan ülkelerde etkin bir şekilde uygulanması amacıyla, biyogüvenlik için gerekli olan ölçüde biyotoknoloji de dahil olmak üzere, insan kaynaklarının ve kurumsal kapasitelerin mevcut küresel, bölgesel, alt bölgesel ve ulusal kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ve uygunsa, özel sektör katılımının kolaylaştırılması yoluyla geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için işbirliği yapacaklardır.

2. Yukarıda 1. fıkrada sözü edilenlerin gerçekleştirilmesi için, işbirliği ile ilgili olarak, gelişmekte olan ülkelerin, özellikle de bunlardan en az gelişmiş olanların ve gelişmekte olan küçük ada Devletlerinin Sözleşmenin ilgili hükümlerine göre malî kaynaklar ve teknolojiye ve know-how'a erişim ihtiyaçları, biyogüvenlikte kapasite oluşturulması için 'bütünüyle göz önünde bulundurulacaktır.Kapasite oluşturmak için yapılan işbirliği, her bir Tarafın farklı durum, kapasite ve ihtiyaçlarına bağlı olarak uygun ve güvenli biyoteknoloji yönetiminde ve biyogüvenlik için risk değerlendirmesi ve risk yönetiminin kullanılmasında bilimsel ve teknik eğitimi ve biyogüvenlikle ilgili teknolojik ve kurumsal kapasitelerin zenginleştirilmesini içerecektir. Ekonomik geçiş yaşamakta olan Tarafların ihtiyaçları da bu tür biyogüvenlik kapasitesi oluşturma süreçlerinde bütünüyle göz önünde tutulacaktı r.

Madde 23
KAMU BİLİNCİ VE KATILIM

1. Taraflar :

(a) İnsan sağlığı üzerindeki riskler de göz önüne alınarak, değiştirilmiş canlı organizmaların biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı ile ilgili olarak güvenli nakli, muamelesi ve kullanımı ile ilgili kamu bilincini, eğitimini ve katılımını teşvik edecek ve kolaylaştıracaklardır;

(b) Kamu bilinci ve eğitiminin bu Protokole göre ithal edilebileceği belirlenmiş olan değiştirilmiş canlı organizmalara ilişkin bilgiye erişimi kapsamasına gayret göstereceklerdir;

2. Taraflar, ilgili yasa ve yönetmeliklerine göre, değiştirilmiş canlı organizmalara ilişkin karar alma süreci içerisinde kamu ile istişarede bulunacak ve bu kararların sonuçlarını kamuya açıklarken 21. madde altında belirtilmiş olan gizli bilgilere saygılı kalacaklardır.

3. Her bir Taraf kamuoyunu Biyogüvenlik Takas Odasına erişim için kamu tarafından kullanılabilecek araçlar konusunda bilgilendirmeye gayret gösterecektir.

Madde 24
TARAF OLMAYANLAR

1. Değiştirilmiş canlı organizmaların Taraflar ve Taraf olmayanlar arasındaki sınır ötesi hareketleri bu Protokolün amacı ile uyumlu olacaktır.Taraflar, taraf olmayanlarla bu tür sınır ötesi hareketlerle ilgili olarak ikili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmalar ve düzenlemeler imzalayabilirler.

2. Taraflar, Taraf olmayanları bu Protokole katılmak ve kendi ulusal yargı alanları içerisinde çevreye serbest bırakılan, bu alan içerisine taşınan ya da bu alandan çıkartılan değiştirilmiş canlı organizmalar konusunda BiyogüvenlikTakas Odasına bilgi vermeye teşvik edeceklerdir.

Madde 25
YASADIŞI SINIR ÖTESİ HAREKETLER

1. Her bir Taraf, değiştirilmiş canlı organizmaların, Protokolün uygulanması için alınmış olan kendi yerel önlemlerine aykırı şekilde gerçekleştirilen sınır ötesi hareketlerinin engellenmesi ve mümkün olması halinde cezalandırılması için uygun yerel önlemler benimseyecektir. Bu tür hareketler yasadışı sınır ötesi hareketler olarak addedilecektir.

2. Yasadışı bir sınır ötesi hareket halinde, etkilenen Taraf, menşei Taraftan söz konusu değiştirilmiş canlı organizmanın, duruma göre geri alma ya da yok etme yoluyla, masrafı menşei Tarafa ait olmak üzere, ortadan kaldırılmasını isteyebilir.

3. Taraflardan her biri Biyogüvenlik Takas Odasına kendisi ile ilgili olarak gelişen yasadışı sınır ötesi hareketler hakkında bilgi verecektir.

Madde 26
SOSYO-EKONOMİK MÜLAHAZALAR

1. Taraflar, bu Protokol ya da bu Protokolün uygulanması için kendi ülkesinde almış olduğu önlemler altında bir ithalat kararına varmadan önce, uluslararası yükümlülükleri ile uyumlu olarak, değiştirilmiş canlı organizmaların biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki etkisinden kaynaklanan sosyo-ekonomik mülahazaları, özellikle de biyolojik çeşitliliğin yerli ve yerel topluluklar için değeri bakımından göz önüne alabilirler.

2. Taraflar özellikle yerli ve yerel topluluklar üzerinde değiştirilmiş canlı organizmaların neden olduğu sosyo-ekonomik etkiler hakkında araştırma ve bilgi değişimi bakımından işbirliği yapmaya gayret göstereceklerdir.

Madde 27
SORUMLULUK VE TAZMİNAT

Bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevi gören TaraflarKonferansı ilk toplantısında değiştirilmiş canlı organizmaların sınır ötesi hareketlerinden kaynaklanan zararın sorumluluğu ve tazmin edilmesi alanında, bu konularla ilgili olarak uluslararası hukukta devam etmekte olan süreçleri analiz ederek ve göz önünde bulundurarak, uluslararası kuralların ve işlemlerin uygun bir şekilde değerlendirilmesi için bir süreç benimseyecek ve bu süreci dört yıl içerisinde tamamlamaya çaba gösterecektir.

Madde 28
MALÎ MEKANİZMA VE KAYNAKLAR

1. Bu Protokolün uygulanması için gerekli olan malî kaynaklar görüşülürken, Taraflar Sözleşmenin 20. Maddesini göz önünde bulunduracaklardır.

2. Sözleşmenin 21. Maddesinde belirlenmiş olan malî mekanizma, çalışmasında kullanılan kurumsal yapı aracılığıyla bu Protokolün malî mekanizması olacaktır.

3. Bu Protokolün 22. Maddesinde sözü geçen kapasite oluşumu ile ilgili olarak, bu Protokolün Taraflar toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı, yukarıda 2. fıkrada sözü geçen malî mekanizma ile ilgili rehber sağlanmasında, Taraflar Konferansının görüşüne sunulmak üzere gelişmekte olan ülke Taraflar, özellikle en az gelişmiş ülkeler ve küçük ada ülkeleri tarafından ihtiyaç duyulan malî kaynakları göz önünde bulunduracaklardır.

4. Yukarıda söz konusu 1. fıkra bağlamında, Taraflar, özellikle en az gelişmiş olan Devletler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri olmak üzere, gelişmekte olan ülke Tarafların ve ekonomik geçiş yaşayan ülkelerin ihtiyaçlarını bu Protokolün uygulanması amaçları dahilinde kapasite oluşturma gereklerinin tanımlanması ve uygulanması çabalarında göz önünde tutacaklardır.

5. Taraflar Konferansının ilgili kararlarında sözleşmenin malî mekanizmasına ilişkin olarak yer alan rehber, bu Protokolün kabul edilmesinden önce üzerinde anlaşmaya varılmış olanlar da dahil olmak üzere gerekli değişiklikler yapılmış olarak bu Maddenin hükümlerine uygulanacaktır.

6. Gelişmiş ülke Tarafları bu Protokolün hükümlerinin uygulanması için ikili, bölgesel ve çok taraflı kanallarla malî ve teknolojik kaynaklar sağlayabilir ve gelişmekte olan ülke Tarafları ve ekonomik geçiş yaşayan Taraflar bu kaynaklardan yararlanabilirler.

Madde 29

BU PROTOKOLÜN TARAFLAR TOPLANTISI OLARAK GÖREV YAPAN TARAFLAR KONFERANSI

1. Taraflar Konferansı bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapacaktır.

2. Bu Protokole Taraf olmayan Sözleşme Tarafları, bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansının herhangi bir toplantısına gözlemci olarak katılabilirler. Taraflar Konferansı bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yaptığında, bu Protokol altında alınacak olan kararlar yalnız Protokol Taraflarınca alınacaktır.

3. TaraflarKonferansı bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yaptığında, Taraflar Konferansı bürosunun bir Sözleşme Tarafını temsil eden ancak o zaman da bu Protokole Taraf olmayan herhangi bir üyesinin yerini Protokol Tarafları arasından yine Protokol Taraflarınca seçilecek olan bir üye alacaktır.

4. Bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan TaraflarKonferansı bu Protokolün uygulanmasını düzenli olarak inceleme altında tutacak ve kendi yetkisi içinde etkin olarak uygulanmasını desteklemek için gerekli olan kararları alacaktır. Bu Protokolle kendisine verilmiş olan fonksiyonları yerine getirecek ve;

(a) Bu Protokolün uygulanması için gerekli olan tüm konularda önerilerde bulunacak;

(b) Bu Protokolün uygulanması için gerekli görülen yan mercileri kuracak;

(c) Uygun olan yerlerde yetkili uluslararası kuruluşlar ve hükümetlerarası merciler ve sivil toplum kuruluşlarının hizmetlerini ve işbirliğini ve bunlar tarafından sağlanan bilgileri edinecek ve kullanacak;

(d) Bu Protokolün 33. Maddesine göre sunulacak olan bilgileri iletmek için gerekli olan formu ve aralıkları belirleyecek ve bu bilgileri ve herhangi bir yan merci tarafından sunulan raporları görüşecek;

(e) İhtiyaç halinde, bu Protokolün uygulanması için gerekli addedilen, Protokolde ve eklerinde önerilen değişiklikleri ve bunların yanısıra yeni ekleri görüşecek ve kabul edecek; ve

(f) Bu Protokolün uygulanması için gerekli olabilecek diğer işlevleri yerine getirecektir.

5. Taraflar Konferansı tüzüğü ve Sözleşmenin malî kuralları bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevi yapan Taraflar Konferansı tarafından oybirliğiyle aksine karar alınmadığı sürece, gerekli değişiklikler yapılmış olarak, bu Protokol altında uygulanacaktır.

6. Bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini yapan TaraflarKonferansının ilk toplantısı Sekretarya tarafından Taraflar Konferansının bu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihten sonra planlanan ilk toplantısı ile bağlantılı olarak toplanacaktır.Bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini yapan TaraflarKonferansının daha sonraki olağan toplantıları, bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini yapan TaraflarKonferansınca aksi yönde karar alınmadığı sürece, Taraflar Konferansının olağan toplantıları ile bağlantılı olarak gerçekleşecektir.

7. Bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini gören Taraflar Konferansının olağanüstü toplantıları bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini yapan Taraflar Konferansı tarafından gerekli görülen diğer zamanlarda ya da herhangi bir Tarafın yazılı isteği üzerine, bu isteğin Sekretarya tarafından Taraflara iletilmesinden sonraki altı ay içerisinde Tarafların en az üçte biri tarafından desteklenmesi şartıyla gerçekleştirilecektir.

8. Birleşmiş Milletler, ihtisas kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ve bunların yanı sıra üyeleri veya gözlemcileri olan ancak Sözleşmeye taraf olmayan Devletler, bu Protokolün Taraflarının toplantısı görevini yapan Taraflar Konferansı toplantılarında gözlemci olarak temsil edilebilirler. Ulusal ya da uluslararası, hükümete bağlı ya da hükümet dışı olsun, bu Protokolün kapsamında yer alan konular hakkında uzmanlaşmış olan ve Sekretaryaya bu Protokolün Taraflar toplantısı görevini yapan Taraflar Konferansında gözlemci olarak temsil edilme isteğini iletmiş olan herhangi bir merci ya da kurum, mevcut Taraflardan en az üçte biri itiraz etmediği sürece, bu toplantıda gözlemci düzeyinde temsil edilebilir. Bu Madde ile başka bir yol sağlanmadığı sürece, gözlemcilerin kabul edilmesi ve katılımı yukarıda 5. fıkrada belirtilmiş olan tüzük kurallarına tâbi olacaktır.

Madde 30

YAN MERCİLER

1. Sözleşme altında veya tarafından kurulmuş olan herhangi bir yan merci, Taraflar toplantısı görevini yapan Taraflar Konferansında alınan bir karar üzerine, Protokole hizmet edebilir, bu durumda Taraflar toplantısı bu merciin gerçekleştireceği işlevleri belirleyecektir.

2. Bu Protokole Taraf olmayan Sözleşme Tarafları bu tür yan mercilerin herhangi bir toplantısına gözlemci olarak katılabilirler.Sözleşmenin bir yan merci bu Protokol için bir yan merci olarak hizmet verdiğinde, Protokol altındaki kararlar yalnız Protokol Taraflarınca alınacaktır.

3. Sözleşmenin yan mercilerinden biri bu Protokolle ilgili konulara ilişkin görevlerini yerine getirirken,Sözleşmeye Taraf olan, ancak Protokole Taraf olmayan bir Tarafı temsil eden yan merci bürosunun herhangi bir üyesinin yerini, Protokol Taraflarınca kendi içlerinden seçilecek olan bir üye alacaktır.

Madde 31

SEKRETARYA

1. Sözleşmenin 24. Maddesiyle kurulmuş olan Sekretarya bu Protokolün Sekretaryası olarak hizmet verecektir.

2. Sözleşmenin; Sekretaryanın işlevleri hakkındaki 24. Maddesinin 1. fıkrasında gerekli değişiklikler yapılarak bu Protokol için uygulanacaktır.

3. Ayrı oldukları sürece, bu Protokolün Sekretarya hizmetlerinin maliyetleri bu Protokolün Taraflarınca karşılanacaktır. Bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı ilk toplantısında bu amaç için gerekli olan bütçe düzenlemeleri hakkında karar verecektir.

Madde 32

SÖZLEŞME İLE İLİŞKİ

Bu Protokolde aksi belirtilmediği sürece, Sözleşmenin Protokollerine ilişkin hükümleri bu Protokole uygulanacaktır.

Madde 33

İZLEME VE RAPOR VERME

Taraflardan her biri bu Protokol altındaki yükümlülüklerinin yerine getirilmesini izleyecek ve bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek olan aralıklarda bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansına Protokolün uygulanması için almış olduğu önlemler konusunda rapor verecektir.

Madde 34

UYUM

Bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı ilk toplantısında bu Protokolün hükümlerine uyulmasının teşvik edilmesi ve uyumsuzluk vakalarının ele alınması amaçlı işbirliği süreçlerini ve kurumsal mekanizmaları görüşecek ve onaylayacaktır. Bu süreçler ve mekanizmalar uygun olan yerlerde tavsiye ya da yardım teklif edilmesi hükümlerini de içerecektir. Bunlar Sözleşmenin 27 nci Maddesiyle belirlenmiş olan anlaşmazlıkların çözümlenmesi işlemlerinden ve mekanizmaları ndan ayrı olacak ve bunlarla verilen haklar saklı kalacaktır.

Madde 35

DEĞERLENDİRME VE İNCELEME

Bu Protokolün Taraflarının toplantısı olarak görev yapan Taraflar Konferansı bu Protokolün yürürlüğe girmesinden beş yıl sonra ve bundan sonrasında en az beş y ılda bir Protokolün etkinliği hakkında, işlemlerinin ve eklerinin değerlendirilmesini de içeren bir değerlendirme yapacaktır.

Madde 36

İMZA

Bu Protokol Nairobi'deki Birleşmiş Milletler Ofisinde 15.26 Mayıs 2000 tarihleri arasında ve New York'daki Birleşmiş Milletler Merkezinde 5 Haziran 2000 - 4 Haziran 2001 tarihleri arasında Devletlerin ve bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşlarının imzasına açılacaktır.

Madde 37

YÜRÜRLÜĞE GİRME

1. Bu Protokol ellinci onay, kabul, tasvip ya da katılma belgesinin Sözleşmeye taraf olan Devletler ya da bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşları tarafından verilmesinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokol, Protokolü yukarıdaki 1 inci fıkraya uygun olarak yürürlüğe girmesini müteakip onaylayan, kabul eden, tasvip eden ya da katılan bir Devlet ya da bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşu için kabul, onay, tasvip ya da katılma belgesini iletmesinden sonraki doksanıncı gün ya da Sözleşmenin söz konusu Devlet ya da bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşu için yürürlüğe girdiği tarihten, hangisi geç tarihli ise, o tarihte yürürlüğe girer.

3. Yukarıdaki 1 ve 2 nci fıkraların amaçları dahilinde, bir bölgesel ekonomik bütünleşme kuruluşu tarafından iletilen bir belge bu kuruluşa üye olan Devletler tarafından sunulan belgelere ek olarak sayılmayacaktır.

Madde 38

ÇEKİNCELER

Bu Protokole herhangi bir çekince konulamaz.

Madde 39

ÇEKİLME

1. Bu Protokolün bir Taraf için yürürlüğe girmesinden iki yıl sonraki herhangi bir zamanda, söz konusu Taraf Depozitöre yazılı bildirimde bulunarak Protokolden çekilebilir.

2. Bu tür bir çekilme, Depozitör tarafından alındığı tarihten sonraki bir yıl bittiğinde ya da çekilme bildiriminde belirtilmiş olan daha geç bir tarihte gerçekleşecektir.

Madde 40

ORİJİNAL METİNLER

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerli olan Protokolün orijinal metni Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Bu Protokol aşağıda imzası bulunan tam yetkili temsilciler tarafından usulüne uygun olarak imzalanmıştır.

İki bin yılının Ocak ayının yirmidokuzuncu günü Montreal'de hazırlanmıştır.

EK I

8, 10 VE 13. MADDELER ALTINDA BİLDİRİMLERDE BULUNMASI GEREKEN BİLGİLER

(a) İhracatçının adı, adresi ve temas ayrıntıl arı,

(b) İthalatçının adı, adresi ve temas ayrıntıları,

(c) Değiştirilmiş canlı organizmanın adı ve tanımlaması, varolması halinde ihracat Devletindeki değiştirilmiş canlı organizmanın biyogüvenlik düzeyinin yerel sınıflandırması.

(d) Bilinmesi halinde sınır ötesi hareket için amaçlanan tarih ya da tarihler.

(e) Biyogüvenliğe ilişkin olarak alıcı organizmanın ya da ebeveyn organizmaların sınıflandırma durumu, genel adı, toplanma ya da elde edilme noktası ve özellikleri.

(f) Bilinmesi halinde, alıcı organizm anın ve/veya ebeveyn organizmaların menşei merkezi ve genetik çeşitlilik merkezleri ve organizmaların yaşayabileceği ya da üreyebileceği habitatlara ilişkin bir açıklama.

(g) Verici organizmanın ya da biyogüvenlikle ilgili organizmaların sınıflandırma durumu, genel adı, toplama ya da elde etme noktası ve özellikleri.

(h) Uygulanan nükleik asidin ya da değişikliğin, kullanılan tekniğin ve değiştirilmiş canlı organizmanın sonuçta edindiği özelliklerin açıklaması.

(i) Değiştirilmiş canlı organizma ve bundan elde edilen ürünler yani değiştirilmiş canlı organizma kaynaklı, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş olan çoğalabilir genetik malzemenin yeni kombinasyonlarını içeren işlenmiş materyaller için amaçlanan kullanım.

(j) Nakledilecek olan değiştirilmi ş canlı organizma miktarı ya da hacmi.

(k) Ek II ile uyumlu olan daha önce yapılmış ve mevcut risk değerlendirmesi raporu.

(l) Mümkün olan yerlerde ambalajlama, etiketleme, dokümantasyon, imha ve ihtiyat işlemleri de dahil olmak üzere, önerilen güvenli muamele, depolama, nakil ve kullanım yöntemleri.

(m) Değiştirilmiş canlı organizmanın ihracatçı Devlette yasal durumu (örneğin ihracatçı Devlette yasaklanıp yasaklanmadığı, diğer sınırlamaların olup olmadığı ya da genel çevreye salım için onaylanıp onaylanmad ığı) ve değiştirilmiş canlı organizmanın ihracatçı Devlette yasaklanmış olması halinde, bu yasaklanmanın nedeni ya da nedenleri.

(n) İhracatçı tarafından diğer Devletlere nakledilecek olan değiştirilmiş canlı organizma ile ilgili olarak yapılan herhangi bi r bildirimin sonucu ve amacı

(o) Yukarıdaki bilgilerin gerçeklere dayanarak doğru olduğuna ilişkin bir beyanname.

EK II

GIDA VEYA YEM OLARAK DOĞRUDAN KULLANIM VEYA İŞLEME AMAÇLI DEĞİŞTİRİLMİŞ CANLI ORGANİZMALAR İÇİN 11. MADDE ALTINDA GEREKLİ OLAN BİLGİLER

(a) Yerel kullanıma ilişkin bir karar için başvuruda bulunanın adı ve temas ayrıntıları.

(b) Karardan sorumlu olan merciin adı ve temas ayrıntıları.

(c) Değiştirilmiş canlı organizmanın adı ve tanımlaması.

(d) Genetik değişikliğin, kullanılan tekniğin ve değiştirilmiş canlı organizmada ortaya çıkan sonuç özelliklerin tanımlanması.

(e) Değiştirilmiş canlı organizmanın herhangi bir ayırıcı özelliğinin tanımlaması.

(f) Alıcı organizmanın ya da ebeveyn organizmaların biyogüvenlikle ilgili sınıflandırma düzeyi, genel adı, toplama ya da elde etme noktası ve özellikleri.

(g) Bilinmesi halinde, alıcı organizmanın ve/veya ebeveyn organizmaların menşei merkezleri ve genetik çeşitlilik merkezleri ve organizmaların yaşayabileceği ve üreyebilece ği habibatın tanımlaması.

(h) Verici organizmanın ya da biyogüvenlikle ilgili organizmaların sınıflandırma durumu, genel adı, toplama ya da elde etme noktası ve özellikleri.

(i) Değiştirilmiş canlı organizmanın onaylanmış kullanımları.

(j) Bu Protokolün III numaralı Ekine uygun bir risk değerlendirmesi raporu.

(k) Uygun olan yerlerde, paketleme, etiketleme, dokümantasyon, imha ve ihtiyat işlemleri de dahil olmak üzere, güvenli muamele, depolama, nakil ve kullanım için önerilen yöntemler.

EK III

15. MADDE ALTINDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ

Amaç

1. Bu Protokol altında gerçekleştirilen risk değerlendirmesinin amacı değiştirilmiş canlı organizmaların potansiyel alıcı çevredeki biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerinin insan sağlığı üzerindeki riskler de gözönüne alınarak tanımlanması ve değerlendirilmesidir.

Risk değerlendirmesinin kullanılması

2. Risk değerlendirmesi, diğerlerinin yanısıra, yetkili merciler tarafından değiştirilmiş canlı organizmalara ilişki n bilinçli kararlar alınması için kullanılır.

Genel İlkeler

3. Risk değerlendirmesi bilimsel olarak etkin ve şeffaf bir biçimde gerçekleştirilmeli ve ilgili uluslararası kuruluşların uzman tavsiyelerini ve bunlar tarafından geliştirilen rehberleri gözönünd e bulundurabilmelidir.

4. Bilimsel bilgi ya da bilimsel fikir birliği eksikliğinin belirli bir risk düzeyini, bir riskin var olmadığını ya da kabul edilebilir bir riskin varlığını gösteriyor olarak yorumlanması gerekmez.

5. Değiştirilmiş canlı organizmalarla ya da bunların ürünleriyle, yani değiştirilmiş canlı organizma kaynaklı, modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş olan çoğalabilir genetik malzemenin yeni kombinasyonlarını içeren işlenmiş materyallerle ilgili riskler değiştirilmemiş alıcılar ya da ebeveyn organizmalar tarafından olası potansiyel alıcı çevrede neden olunan riskler kapsamında değerlendirilmelidir.

6. Risk değerlendirmesi vaka-vaka gerçekleştirilmelidir. Gerekli olan bilgilerin doğası ve detay düzeyi değiştirilmiş canlı organizmaya, bu organizmanın amaçlanan kullanımına ve olası potansiyel alıcı çevreye bağlı olarak vakadan vakaya değişebilir.

Metodoloji

7. Risk değerlendirmesi süreci bir taraftan değerlendirme süreci içerisinde tanımlanabilecek ve istenebilecek olan özel konular hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmasına neden olabilirken diğer taraftan diğer konularla ilgili bilgiler bazı durumlarda konuyla ilgili olmayabilir.

8. Risk değerlendirmesi, amacına ulaşmak için uygun biçimde aşağıdaki basamaklardan oluşur:

(a) Olası potansiyel alıcı çevrede, insan sağlığı üzerindeki riskler de gözönünde bulundurularak, biyolojik çeşitlilik üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilecek değiştirilmiş canlı organizma ile ilgili yeni genotipik ve fenotipik özelliklerin belirlenmesi;

(b) Farkına varılan bu olumsuz etkilerin ortaya çıkma olasılığının, olası potansiyel alıcı çevrenin değiştirilmiş canlı organizmaya maruz bırakılma düzeyi ve türü de gözönüne alınarak, değerlendirilmesi;

(c) Bu olumsuz etiklerin gerçekleşmesi halinde ortaya çıkacak sonuçların değerlendirilmesi;

(d) Tanımlanan olumsuz etkilerin ortaya çıkış olasılığının ve sonuçlarının değerlendirilmesine dayanarak, değiştirilmiş canlı organizmanın neden olduğu genel riskin tahmin edilmesi;

(e) Gereken hallerde risklerin yönetilmesine ilişkin stratejilerin belirlenmesi de dahil olmak üzere, bu risklerin kabul edilebilir ya da yönetilebilir olup olmadığına ilişkin tavsiyede bulunulması; ve

(f) Risk düzeyine ilişkin bir belirsizlik olması halinde, ilgili özel konular hakkında daha fazla bilgi istenmesi ya da uygun risk yönetimi stratejilerinin uygulanması ve/veya değiştirilmiş canlı organizmanın alıcı çevre içerisinde gözlenmesi yoluyla bu konu ele alınabilir.

Dikkate alınacak noktalar

9. Vakaya bağlı olarak risk değerlendirmesinde aşağıdaki konuların özellikleri ile ilgili olan teknik ve bilimsel ayrıntılar gözönünde bulundurulur:

(a) Alıcı organizma ya da ebeveyn organizmalar : Alıcı organizmanın ya da ebeveyn organizmaların, bilinmesi hal inde sınıflandırma durumu, genel adı, kaynağı, menşei merkezleri ve genetik çeşitlilik merkezleri de dahil, biyolojik özellikleri ve organizmaların yaşayabileceği ya da üreyebileceği habitatın tanımlaması;

(b) Verici organizma ya da organizmalar: Verici organizmaların sınıflandırma durumu ve genel adı, kaynağı ve ilgili biyolojik özellikleri;

(c) Taşıyıcı: Taşıyıcının tanımlanmasını, varolması halinde kaynağını ya da menşeini ve konukçu aralığını içeren özellikleri;

(d) Yerleştirme ya da yerleştirmeler ve/veya değiştirme özellikleri: Yerleştirilen nükleik asidin ve belirlediği işlevin genetik özellikleri ve/veya yapılan değişikliğin özellikleri;

(e) Değiştirilmiş canlı organizma: Değiştirilmiş canlı organizmanın tanımlaması ve değiştirilmiş canlı organizmanın ve alıcı organizmanın ya da ebeveyn organizmaların biyolojik özellikleri arasındaki farklılıklar;

(f) Değiştirilmiş canlı organizmanın teşhisi ve tespiti: Önerilen teşhis ve tespit yöntemleri ve bunların özelliği, hassasiyeti ve güvenilirliği;

(g) Amaçlanan kullanıma ilişkin bilgiler: Değiştirilmiş canlı organizmanın amaçlanan kullanımı ile ilgili olan ve alıcı organizma ya da ebeveyn organizmalarla karşılaştırmalı olarak yeni ya da değiştirilmiş kullanımı içeren bilgiler; ve

(h) Alıcı çevre: Olası potansiyel alıcı çevrelerin, menşei merkezlerine ve biyolojik çeşitliliğine ilişkin bilgileri de içeren, konum, coğrafya, iklim ve ekolojik özellikleri hakkında bilgiler.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
3	27	546
9	53	4
18	94	83:87,231:254

I- Gerekçeli S. Sayılı 89 Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 94 üncü Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Çevre, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/452